

L'emigració eivissenca al Regne de València en el segle XVII¹

per Antoni Mas i Forners, Joan-Lluís Monjo i Mascaró i Josep Mas i Martí

Com han destacat una bona part d'autors, les relacions entre l'illa d'Eivissa i el Regne de València han estat intenses des d'antic (vegeu, per exemple, Marí 1981: 437-459; Torres 1993: 13-15; Veny 1999: 102-103; Ribes 2006: 459). La proximitat geogràfica n'ha facilitat els contactes, sobretot amb la comarca de la Marina,² que es fa evident en la intensitat dels lligams que s'establiren entre Dénia i Eivissa. No cal oblidar tampoc la presència de pescadors valencians a la costa eivissenca, ni de pescadors eivissencs a la costa valenciana.³

Els particularismes dialectals de l'eivissenc dins del marc del català insular ha suscitat l'interès dels filòlegs, i han estat en gran part justificats per aquesta relació tan estreta amb València, com ha assenyalat, per exemple, Moll (1993: 100). Per explicar aquesta influència valenciana, a banda dels contactes marítics, s'ha estudiat la presència de valencians emigrats a Eivissa que feien de clergues, funcionaris, oficials o artesans, entre altres possibles ocupacions, com ara la construcció de la muralla renaixentista de Vila (Torres 1993; Ribes 2006 *loc. cit.*).

Pel que fa al País Valencià, no ha passat tampoc desapercebuda la presència d'eivissencs en l'edat moderna, i ha estat tractada des de di-

versos punts de vista pels investigadors. Així en 1972 Rostoll-Torres donaren notícia de l'origen eivissenc d'alguns dels cognoms de Bellreguard (Safor). En 1975 Segura de Lago, en el seu estudi històric dels llinatges d'Algemesí (Ribera Alta), es referí a l'arribada d'eivissencs a aquesta població valenciana en el segle XVIII. En 1978 el professor Josep Costa donava a conèixer la magnitud de l'aportació balear en la repoblació de diverses contrades de les comarques del Sud valencià després de l'expulsió dels moriscos en 1609 en un treball que obria moltes portes a la investigació posterior. No debades, la investigació d'en Costa eixamplava de manera molt considerable l'àrea on s'havien assentat immigrants procedents de les Illes Balears, abans considerada exclusiva només de Tàrbena i de la Vall de Gallinera. Entre els repobladors insulars que documentà en Costa a la Marina Alta n'hi havia de procedents de l'illa d'Eivissa, concretament al Verger, Ondara, Dénia, la vall de Xaló, Parcent i Pedreguer, molt especialment a Dénia: «Dénia, com a ciutat cristiana, és repobladora del rerepaís, però com a cap del Marquesat, port i plaça forta, atreu immigrants, sobretot comarcals, illencs i estrangers. El seu port, el més accessible des d'Eivissa, explica que abans del 1609 ja hi havia ací gent de les Illes. És als seus llibres de núpcies de 1610-46 quan prolifera aquest corrent, registrant unes 70 persones, d'Eivissa (45 %), Ciutat de Mallorca, Manacor [...]»⁴ Altres

estudis posteriors que s'han dedicat a la repoblació del Regne de València han corroborat aquesta informació amb noves dades. L'estudi de Mas-Monjo *Per poblar lo regne de València. L'emigració mallorquina al País Valencià en el segle XVII* (2002) reprenia la qüestió de la repoblació des d'una perspectiva general i ampliava significativament l'àrea de la presència balear. En altres treballs s'abordava aquest tema centrant-se en una comarca o un punt concret. Com ara, s'havia vist que un 20 % dels repobladors de la Valldigna procedien de Mallorca i d'Eivissa (Casimiro-Sansaloni 1998: 16). O que un dels repobladors de Catadau (Ribera Alta) era eivissenc (Ardit 2004: 84). Així mateix, s'han documentat emigrants eivissencs a la Ribera, sobretot a Alzira, Carcaixent i Cullera (Mas-Monjo-Mas 2008 i Mas-Monjo-Mas 2009b), i s'ha remarcat el paper dels eivissencs en punts de la Marina Alta, com Llíber (Mas-Noguera 2009a: 194), Pedreguer (Mas-Monjo 2004, Costa-Ballester-Garcia 2009), Xaló (Mas-Noguera 2007 i Mas-Monjo-Mas 2009a) i Setla i Mirarrosa (Mas-Noguera 2009b).

En aquest article ens centrem en els moviments migratoris que hi hagué en el segle XVII. Les dades aportades en aquesta comunicació són una mostra procedent d'un treball de recerca sobre aquesta emigració balear històrica que els autors duen a terme i no tenen el caràcter de definitives.⁵

Característiques de l'emigració

Si qualche cosa particularitza la migració d'eivissencs al Regne de

1. Aquest article és una versió sintetitzada i actualitzada de Mas-Monjo-Mas 2011.

2. Aquesta proximitat es manifesta físicament en el fet que l'illa és visible des de determinats punts alts de la comarca en dies molt clars.

3. Vegeu, per exemple, Veny (1999: 103).

4. Costa (1978: 89).

València durant el segle XVII en relació amb la resta d'immigrants balears és que, en una bona part, es tractava d'hòmens que s'hi desplaçaren tot sols. Aquest tret els diferencia de la migració procedent de Mallorca i Menorca, que majoritàriament era de tipus familiar. Així i tot, cal fer esment que, en alguns casos, els migrants eivissencs eren casats i que havien deixat la muller i els fills a la seua illa d'origen, potser amb la intenció de portar-los posteriorment a València. Tanmateix, no es pot destacar tampoc que es tractara d'una emigració de caràcter temporal. Que hi havia eivissencs que deixaven la seua família a la major de les Pitiüses es pot observar en algunes actes sacramentals, com les següents: «*De vesprada fonch soterrat en lo vas de St. March del dit espital Bertomeu Tur, ivisenc, casat, ab muller y fills en la isla de Iviça*» (APCG, Difunts, 7/11/1632).

Generalment, però, la majoria dels emigrants eren hòmens fadrins que, pel que sembla, tenien la intenció –o no la descartaven– d'establir-se i de casar-se al Regne de València. La majoria, si contreïen matrimoni al País Valencià, solien prendre com a mullers dones valencianes; així i tot no manquen els enllaços matrimonials entre eivissencs o descendents d'eivissencs.

El període que abraça l'emigració d'eivissencs és molt ampli, almanco en relació amb la de la resta de balears, ja que sobrepassa a bastament la segona meitat del segle XVII. Tot i aqueixes particularitats en la cronologia, l'emigració eivissenca té una localització geogràfica similar a la dels emigrants mallorquins i menorquins establerts després de l'expulsió dels moriscos. Així, podem documentar –o proposar a partir de diferents indicis documentals– l'establiment de famílies eivissenques a molts dels antics llocs moriscos repoblats, com ara Alcanalí, Beniarbeig,

Embarcament dels moriscos al port de Dénia, Vicent Mestre, col·lecció Bancaixa. Després de l'expulsió dels moriscos, al 1609, la ciutat de Dénia (Marina Alta), el port més proper a l'illa d'Eivissa, esdevingué un punt en què es concentraren molts d'eivissencs i des d'on s'escamparen al llarg del país.

Benidoleig, Gata, la Llosa de Camatxo, Orba, Pedreguer, Parcent, els Poblets, Tàrbena, Teulada, Xaló, el Verger (a la Marina), Bellreguard, Beniopa, Daimús, Piles, Rafelcofer, el Real de Gandia, Xeraco, Vilallonga (a la Safor), Catadau, Polinyà (a la Ribera) o Catamarruc (al Comtat). Però també en nuclis cristians o de població mixta, molt especialment a Dénia o Gandia, en menor proporció a Carcaixent o Cullera, més testimonialment, a Alzira, Benissa, Carlet, Castellonet de la Conquesta, Oliva, Ondara, Ontinyent, Pego, Polop, Sueca o Xàbia.

En alguns casos hi ha constància que s'establiren immediatament després de l'expulsió dels moriscos (1609), com a nous veïns de les localitats morisques que havien estat buidades a la força. És el cas, per exemple, de Catadau, els Poblets, Pedreguer o Xaló. Així, entre els signataris de la carta pobla de la Vall de Xaló atorgada el 12 de setembre de 1611 figuren els eivissencs Antoni Ferrer i Joan Serra.⁶

Les dades ofertes pel capbreu de Xaló de 1635 constitueixen un testimoni molt interessant del procés de repoblació.⁷

Podem observar que dels primers repobladors eivissencs només restava la família d'en Joan Serra i que, en canvi, la xifra d'eivissencs s'havia incrementat en vint anys amb nous establits: Joan Costa, Bernat Ribes, Antoni Serra «*yvissench*», Joan Serra major «*yvissench*», Joan Serra menor «*yvissench*. En la repoblació valenciana eren constants els canvis de residència dels repobladors, que tenien la intenció de trobar un indret on pogueren assolir una milloria econòmica significativa. No mancaven tampoc les concentracions de persones d'un mateix origen en poblacions concretes que es podien deure a l'existència de xarxes migratòries i mecanismes de solidaritat.

Per proporció, Xeraco és un cas il·lustratiu d'una localitat repoblada amb un percentatge majoritari de repobladors d'una mateixa procedència, en aquesta ocasió eivissencs.

5. Agraïm de tot cor la informació facilitada per Francesc Torres Cremades, Joan-Antoni Torres Navarrete, la col·laboració desinteressada de Marià Torres i Torres, i la invitació d'Enric Ribes i Marí de participar en aquesta revista.

6. APCPV, protocols del notari Joan-Llorenç Roures, sig. 15528.

7. ADV, sig. 2.4, llibre 40.

Vista de Cullera des del castell. Cullera (Ribera Baixa) és un bon exemple de vila de reialenc en què s'establí un nombre destacable d'emigrants eivissencs.

litzen els exemples de Dénia i de Gandia, podem observar que també aquí una bona part dels eivissencs eren llauradors. Tanmateix, el que caracteritza les poblacions més grans és la possibilitat d'exercir-hi un ventall més ampli d'oficis (per exemple, sabaters, cerers, espardeyers, sastres, fusters, escopeters, teixidors de lli, *abaixadors* o llister). Altres oficis documentats són els guardes de la mar, els criats o els ajudants de determinats oficials. Com a port de mar, a Dénia no mancaven els mariners. I a Gandia està documentat fins i tot un pastor d'origen eivissenc.

Hem d'assenyalar que no tots reeixiren i que n'hi hagué que visqueren i moriren en la pobresa. Això és el que es desprèn, almanco, de diversa documentació; per exemple, del llibre de difunts de l'arxiu parroquial de Dénia. D'una part dels registrats d'origen eivissenc en aquest registre hi ha constància que foren soterrats «*per amor de Déu*», o sense poder fer testament, o fins i tot a l'hospital de Sant Roc. Deu tractar-se d'oficials, individus sense terra o amb escassos recursos, encara que alguns estaven units en matrimoni amb dones de Dénia. Vegeu, com ara:

[6 de novembre de 1629] «*Fonc soterrat en lo vas de N. Sra. de la Consolació Guillem, fill de Bertomeu Planelles [per Planells], lo qual morí en lo espital. No féu testament per ser pobre ni tenir què testar y lo soterrar pagà Juan Sala, ayvisenc, per ser lo sobredit Planelles de Ayvisa.*»

Pel que fa a la relació amb la terra d'origen, les referències documentals ens ofereixen algunes dades del manteniment d'un lligam amb la família que restà a les illes o amb les propietats, en aquest darrer cas, moltes voltes mitjançant procuradors que es nomenaven perquè vetlaren pels interessos dels absents i perquè dugueren a terme determinades gestions. Així, el 18 d'octubre de 1632, en Joan Clapers, un llaurador eivissenc natural de Malagarba, al quartó de Santa Eulària, venia a n'Antoni Clapers de Cala Llonga un «*troceum terre campe cum aliquibus oliveris quod era pater mei situm et*

En el cens de 1646 la proporció dels caps de família oriünds o descendents d'Eivissa pujava al 41,6 %.⁸ Els seus cognoms eren Bofi (2), Cardona (1), Orvai (1), Ribes (1), Sunyer (2), Torres (1) i Tur (1), dels quals actualment s'ha mantingut la major part (Bofi, Cardona, Torres i Tur).

L'emigració siscentista que va encaminar-se al Regne de València va tenir una motivació eminentment econòmica. La possibilitat, facilitada per la proximitat geogràfica, de tenir accés a la possessió, en domini útil, de casa i de terres a les poblacions senyorials despoblades degué ésser ben atractiva per a la gent que procedia dels estrats més

desfavorits d'Eivissa. La majoria d'aquests emigrants repobladors rurals eren pagesos tot i que se'n documenten, sobretot entre els arribats en dates més tardanes, alguns que tenien d'altres oficis, com ara, fusters, sastres o teixidors de lli. Generalment els llauradors establits en grup familiar a la zona rural arran d'un repoblament, i arribats des de primera hora, pogueren situar-se bé. Tingueren la possibilitat d'arreglar un patrimoni de casa i de terres de conreu suficients per a viure.

Una altra situació s'observa a les ciutats cristianes del Regne. En aquest cas els emigrants no responien a una demanda de braços per a substituir els treballadors moriscos; les possibilitats d'una promoció es veien, doncs, més limitades. Si ana-

8. ARV, Generalitat, 4825, fol. 164.

positum in termino de Calallonga, ille de Ayvisa, del quarter de Senta Aulària» per 190 lliures. Els testimonis del document eren tots eivissencs residents també a Cullera: n'Antoni Bonet i en Jaume Marí.⁹ Els vincles de solidaritats entre els emigrants establits en una determinada terra sempre han estat un tret habitual.

Quant a l'origen dels emigrants, les fonts rarament especifiquen el lloc concret de naixença dels eivissencs. Tot i això sabem que molts d'ells eren originaris de la Vila d'Eivissa (els *Bonet, Castelló, Costa, Marí, Martí, Palau, Reus, Serra, Torres*); altres, de Portmany (els *Prats, Ribes*) o de Santa Eulària (els *Clapers, Móra, Isern*), encara que, pot intuir-se una bona representació de tota l'illa.

L'herència de l'emigració eivissenca

La intensitat que tingué el desplaçament migratori que des de les illes Balears arribà al Regne de València al segle XVII, així com el fet que es constituïren nuclis de població en què s'aplegava un nombre considerable d'illencs, va deixar una empremta sobre la terra d'acollida que encara és visible avui. Les reminiscències són més evidents a la Marina, i en menor grau a la Safor i el Comtat, en uns quants àmbits, com l'onomàstica, la dialectologia i en certs aspectes de la cultura popular, com ara, l'elaboració de la sobrasada. Ara bé, si volem especificar els elements d'origen eivissenc, l'onomàstica és el camp més ric.

Ja des d'antic hi ha traces de la presència d'eivissencs al Regne de València a través, per exemple, del cognom *Eivissa* (escrit *d'Iviça*) en els segles XIV i XV a Dénia i a Xàbia (Ivars 1992: 184-186, Ivars 1995: 274-275, Guinot 1999, II: 498-502, 503-506), que indica la procedència eivissenca dels seus primers portadors. En Joan Ivars (1995: 187) confirma la pervivència d'aquest llinatge a Dénia fins a l'actualitat

Vista de Xaló (Marina Alta). L'antic Ràfol de Xaló va ser repoblat predominantment per mallorquins, tot i que també s'hi establiren alguns repobladors eivissencs. Al seu terme municipal es troba el barranc de l'Aveixenc, topònim que manté, encara que deformat, el gentilici *eivissenc*.

amb la grafia castellanitzant *Ibiza* —que retrobem, per exemple a Oliva—, encara que la documentació antiga el presentara amb diverses variants més genuïnes.

Al segle XVII els cognoms que atestem en els emigrants eivissencs són: *Adam, Arabí, Arnal, Balansat, Blanquer, Blasco, Bofí, Bonet, Camarilles < Camarillis, Camaró, Cambrils, Canyada, Cardona, Caspe, Castelló, Cerers, Clapers, Colomar, Comes, Costa, Dies, Durbà < Durban, Escandell, Ferrer, Galceran, Garcia, Guasc, Guillem, Guix, Isern, Llobet, Llombart, Maïans, Pellon < Paloni?, Maltès, Marí, Martí, Móra, Orvall < Orvai, Palau, Palerm, Pedrós, Planells, Planes, Ponç, Porta / Portes, Prats, Pujal, Ramon, Ribes, Riera, Rius, Roca, Roig, Rosselló, Sala, Serra, Sunyer, Torres, Tur*

La majoria, però, existien al Regne de València des de l'època medieval (per exemple, *Bonet, Cardona, Castelló, Comes, Costa, Ferrer, Garcia, Guasc, Guillem, Llobet, Llombart, Marí, Martí, Móra, Palau, Pedrós, Ramon, Ribes, Torres, Sala, Serra o Sunyer*).¹⁰

Els paral·lelismes entre els fons onomàstics de les dues terres són grans i més encara ho eren en determinades poblacions. Com ara a Dénia en el segle XVII; hi havia *Cardona, Ferrer, Martí, Palau, Pedrós, Ribes*, o *Serra*, que eren presents des de l'època medieval, i així mateix altres vinguts posteriorment com *Cambrils, Durbà* o *Sala*, potser en part procedents d'Eivissa (com realment podem documentar en el cas de *Blanquer, Camaró* o *Rosselló*, portats per eivissencs establerts a Dénia en el segle XVI).¹¹ Els contactes entre Eivissa i Dénia feren possible el cas d'anades i tornades de llinatges. Així succeeix amb el llinatge *Pedrós*, poc atestat a Eivissa, ocasionalment vinculat a Dénia, ja que dels cinc esments en què apareix a l'estudi d'*Els llibres d'entreveniments*, en dues ocasions és portat per patrons de vaixells deniers en el segle XVI (Marí 1981: 168). Al segle XVII, en canvi, pot documentar-se al País Valencià dut per eivissencs desplaçats.

Deixant a banda les coincidències onomàstiques, que en tot cas la seua nova introducció envigoriria,

9. AMC, protocols de Pere-Joan Folquer, llibre 706.

10. Ens basem sobretot en Guinot (2009).

11. S'han obtingut les dades de fonts parroquials.

De Malagarba, l'actual territori de Cala Llonga, procedia un dels pocs eivissencs que participaren en la repoblació valenciana i de qui tenim dades exactes de la seua procedència (foto: Enric Ribes).

poden considerar-se com a aportacions onomàstiques eivissenques els llinatges *Arabí, Balansat, Bofí, Cerrers, Colomar, Escandell, Orvai / Orvall, Maltès, Palerm, Pelló (< Paloni)* i *Planells*. Altres llinatges reforcen determinats cognoms valencians escassament documentats o que apareixen molt localitzats, com *Adam, Arnal, Blanquer* (introduït també per mallorquins), *Cambrils, Camaró, Clapers, Galceran, Isern, Maïans, Portes, Pujal, Rosselló, Reus* (introduït també per mallorquins) o *Tur*.¹² D'aquests, una bona part ha persistit fins ara.

En algun cas els escriptors reinterpretaren els llinatges per confusió o per assimilació a formes valencianes preexistents. Així tenim, per exemple, *Camarilles < Camarillis, Durbà < Durban, Pello(n) / Palonès < Paloni?* En el cas del llinatge *Orvai*, atestat documentalment com «*Orvall*» (Polinyà, 1634), amb adaptació de la iod dialectal balear, i «*Orbay*» (Xeraco, 1622), no tenim prou dades per vincular-lo amb les formes valencianes actuals *Oroval* i *Orovay* vigents a la Ribera i a la Safor.

La Marina és la comarca que actualment detenta una major concen-

tració de llinatges d'origen eivissenc (com ara, *Arabí, Cambrils, Cardona, Cerer[?], Costa, Ferrer, Marí, Prats, Pelló (< Paloni), Pedrós, Planells, Ramon, Rosselló, Serra, Torres, Tur*), alguns dels quals, però, també varen ser aportats per mallorquins (*Costa, Ferrer, Rosselló, Serra*); o afirmaven cognoms ja presents des de l'època medieval (*Cardona, Ferrer, Marí, Pedrós, Serra, Torres*).

Així mateix, podem referir-nos a reflexos en la toponímia de la presència d'eivissencs al País Valencià. En efecte, s'ha documentat entre els topònims del terme de Xaló la forma *el barranc de l'Aveixenc* (o de *l'Avixenc*), que és una deformació popular del gentilici *eivissenc* i que ha estat explicada per l'establiment real en aquesta localitat de repobladors originaris d'Eivissa (Mas-Noguera 2009a: 198).

Finalment, pel que fa a la dialectologia, és interessant de constatar que, paral·lelament als valencianismes del parlar eivissenc, s'han detectat algunes característiques del parlar d'Eivissa a localitats valencianes de la Marina Alta, especialment a Xàbia, les quals, si no sorgiren com a resultat de l'emigració, deuen ser explicables pel contacte més intens entre l'illa i aquestes poblacions costaneres (Beltran 2005: 226; i 2011: 253): «Les coincidències lingüístiques entre

l'eivissenc i el valencià han estat assenyalades per diversos lingüistes –sobretot Moll (1980)–; però sovint s'accentuen quan comparem aquell parlar amb el de la Marina. Xàbia, per la seua proximitat i relació, presenta de vegades més paral·lelismes: a més de *pebràs* [i *bogamarí*], cal destacar que les variants de la paraula albergínia que sentim a Xàbia –*albarzénia, albarzeina* (as-)– coincideixen clarament amb l'eivissenc (*a*)*ubergéni(a)*, com a mínim pel que fa a la vocal tònica, i difereix del valencià veí, que acaba la paraula en –*ínia*.»

Ja hem observat que hi hagué un flux migratori intens que s'adreçà d'Eivissa a València durant el segle XVII. La repoblació de les terres que havien quedat deshabitades després de l'expulsió dels moriscos en 1609 va propiciar en bona part aquesta migració. Aquest fet intensificà encara més les relacions que ja de fet existien entre ambdues riberes de la mar. Una bella mostra que ens palesa la intensitat d'aquest procés són els paral·lelismes onomàstics que en resultaren, especialment a la Marina. Potser en aquest moment en què es vol recuperar la memòria històrica commemorant els 400 anys de la repoblació o fins i tot amb l'agermanament de pobles valencians i mallorquins, siga l'hora de valorar el paper d'Eivissa en aquest procés històric i de reprendre el contacte.

Annex. Eivissencs documentats al Regne de València en el segle XVII

Oferim de manera esquemàtica una mostra de les darreres conclusions de la nostra investigació sobre l'emigració balear pel que fa als eivissencs documentats al País Valencià, presentats per poblacions i distribuïts per comarques. Es tracta de notes provisionals referides a algunes localitats, només orientatives de l'abast de la qüestió presentada. Comprovareu que en l'apartat de l'origen només s'indica com a originaris d'Eivissa aquells en què la documentació ho diu explícitament. En la resta de casos és una deducció que obeeix a diversos criteris: (1) Són portadors de llinatges no ates-

12. Prenem com a referència Guinot (1999) i Casimiro-Sansaloni (1998: 14).

tats al País Valencià abans del segle XVII o poc documentats. (2) Porten llinatges sobe els quals, tot i estar documentats a les terres valencianes, hi ha diverses premisses que poden ajudar a considerar-los com a possi-

bles eivissencs: (a) Hi ha atestació en una determinada població de persones del mateix llinatge de qui hi ha constància documental explícita de l'origen eivissenc; (b) presenten una combinació de llinatges caracterís-

tics d'Eivissa en els matrimonis. Per simplificar la informació, s'inclouen una sèrie d'abreviatures com < (fill de), *cp* (carta pobla) o *c1646* (cens del 1646 procedent de l'Arxiu del Regne València, Generalitat).

DÉNIA (MARINA ALTA)¹³

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
ADAM	Elisabet		Cristòfol Serra	Eivissa	APD, 1633
BALANSAT	Rafela		Nicolau Palerm	Eivissa?	APCPV, sig. 20766, 1615
BLANQUER	Miquel			Vila d'Eivissa	APD, 1574
BLANQUER	Nicolau	<Nicolau		Eivissa	APD, 1615
BOFÍ	Antoni	<Pere i Isabel Torres		Eivissa	APD, 1660
BOFÍ	Antoni		Joana Torres	Eivissa	APD, 1620
BOFÍ	Antonina	<Antoni i Joana Torres		Eivissa	APD, 1626
BOFÍ	Nadal			Eivissa	APD, 1626
CAMARÓ	Benet			Eivissa	APD, 1567
CAMBRILS	Esperança			Eivissa	APD, 1646
CAMBRILS	Felipa			Eivissa?	APD, 1623
CARDONA	Francesc			Eivissa	APD, 1568
CARDONA	Francesc		Anna Balmes	Eivissa?	APD, 1631
CASPE "PALAUA"	Caterina			Eivissa	APD, 1614
COLOMAR	Josep			Eivissa?	APD, 1660
COLOMAR	Esperança		Bartomeu Sunyer	Eivissa?	APD, 1620
COLOMAR	Francesc			Eivissa?	APD, 1654
COLOMAR	Joan			Eivissa?	APD, 1616
DURBÀ	Anna	<Pere i Esperança Cambrils		Eivissa	APD, 1646
DURBÀ	Pere		Esperança Cambrils	Eivissa	APD, 1646
FERRER	Antoni			Eivissa	APD, 1647
FERRER	Caterina	Joan		Eivissa	APD, 1612
FERRER	Joan			Eivissa	APD, 1612
FERRER	Jordi		Caterina Marí	Eivissa?	APD, 1660
GALCERAN	Bartomeu			Eivissa	APD, 1644
GUASC	Antoni			Eivissa	APD, 1644
GUIX	Francesc	<Francesc i Eulària Margalló		Eivissa	APD, 1640
LLOMBART	Antoni			Eivissa	APD, 1644
MARÍ	Caterina		Jordi Ferrer	Eivissa?	APD, 1660
MARÍ	Francesc	<Bernat		Eivissa	APD, 1644
MARÍ	Jaume			Eivissa	APD, 1632
MARÍ	Pere	<Jaume i Isabet Torres		Eivissa	APD, 1628
MARTÍ	Margarida		Francesc Roig	Eivissa?	APD, 1630
PALAU	Caterina		Antoni Ribes	Eivissa?	APD, 1652
PALAU	Caterina		Andreu Ribes	Eivissa?	APD, 1623
PALAU	Lluïsa	<Rafel		Eivissa?	APD, 1616
PALAU	Rabel			Eivissa?	APD, 1616
PALERM	Benet	<Nicolau i Rafela Balansat		Eivissa?	APCPV, sig. 20766, 1615
PALERM	Francisca		Bartomeu Riera	Eivissa?	APD, 1633
PALERM	Isabel		Pere Planes	Eivissa	APD, 1629
PELLON	Pere			Eivissa?	APD, 1645
PLANELLS	Guillem	<Bartomeu		Eivissa	APD, 1629
PLANELLS	Jordi			Eivissa?	APD, 1645

13. Per a Dénia hem tingut en compte els eivissencs de què teníem referències en el segle XVI.

DÉNIA (MARINA ALTA) (continuació)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
PLANES	Jordi	<Pere i Isabet Palerm		Eivissa	APD, 1629
PLANES	Pere		Isabet Palerm	Eivissa	APD, 1629
PONÇ	Gabriel		Francina Tur	Eivissa	APD, 1633
PRATS	Antoni	<Francesc i Joana Ramon		Eivissa	APD, 1660
PUJAL	Francina		Bartomeu Carbonell	Eivissa	APD, 1620
RAMON	Antonina			Eivissa?	APD, 1626
RAMON	Francesc				APD, 1628
RAMON	Joan			Eivissa	APD, 1624
RAMON	Onofre			Eivissa?	APD, 1619
RIBES	?	<Macià		Eivissa	APD, 1629
RIBES	Andreu		Caterina Palau	Eivissa?	APD, 1625
RIBES	Antoni	<Antoni i Isabet Cardona		Eivissa	APD, 1625
RIBES	Antoni		Caterina Palau	Eivissa?	APD, 1652
RIBES	Bartomeu			Eivissa?	APD, 1656
RIBES	Bernat			Eivissa?	APD, 1651
RIBES	Caterina		Francesc Tur	Eivissa?	APD, 1652
RIBES	Francesc			Eivissa?	APD, 1656
RIBES	Joan	<Bernat		Eivissa?	APD, 1651
RIBES	Macià			Eivissa	APD, 1629
RIBES	Simó			Eivissa?	APD, 1656
RIERA	Bartomeu		Francesca Palerm	Eivissa?	APD, 1633
ROIG	Francesc			Eivissa	APD, 1630
ROIG	Joan		Margarida Martí	Eivissa	APD, 1643
ROSSELLÓ	Francesc			Eivissa	APD, 1568
ROSSELLÓ	Joan			Eivissa	APD, 1570
ROSSELLÓ	Pere			Eivissa	APD, 1649
SALA	Joan	<Antoni i Caterina Costa		Eivissa	APD, 1622
SALA	Jordi			Eivissa?	APD, 1616
SERRA	Antoni				APD, 1626
SERRA	Caterina	<Cristòfol i Isabet Adam		Eivissa	APD, 1633
SERRA	Caterina	<Antoni		Eivissa	APD, 1614
SERRA	Cristòfol		Elisabet Adam	Eivissa	APD, 1633
SUNYER	Antoni			Eivissa	APD, 1624
SUNYER	Bartomeu		Esperança Colomar	Eivissa?	APD, 1620
SUNYER	Francesc			Eivissa	APD, 1653
SUNYER	Nicolaua-Mna		Miquel Torres	Eivissa	APD, 1640
TORRES	Antoni	germà de Joan		Eivissa	APD, 1642
TORRES	Antoni			Eivissa	APD, 1649
TORRES	Bartomeu	<Antoni i Antònia Torres		Eivissa	APD, 1645
TORRES	Cosme	<Macià i Caterina Serra		Eivissa	APD, 1627
TORRES	Esteve			Eivissa?	APD, 1613
TORRES	Guisabet		Francesc Tur	Eivissa?	APD, 1655
TORRES	Jaume	<Antoni i Isabet Torres		Eivissa	APD, 1644
TORRES	Joan	<Joan i Caterina Sunyer, germà d'Antoni		Eivissa	APD, 1637
TORRES	Joana		Antoni Bofí	Eivissa	APD, 1620
TORRES	Miquel		Caterina Sunyer	Eivissa	APD, 1640
TORRES	Pere-Blai	<Pere i Isabet Tur		Vila d'Eivissa	APD, 1636
TORRES	Tomàs	<Miquel i Nicolaua Sunyer		Eivissa	APD, 1640

DÉNIA (MARINA ALTA) (continuació)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
TUR	Antoni	<Lluís i Francina Ramon		Eivissa	APD, 1637
TUR	Francesc		Caterina Ribes	Eivissa	APD, 1652
TUR	Francesc	<Joan i Caterina Torres		Eivissa	APD, 1626
TUR	Francesc		Isabet Torres	Eivissa?	APD, 1655
TUR	Francina		Gabriel Ponç	Eivissa	APD, 1633
TUR	Joan	<Lluís i Francina Ramon		Eivissa	APD, 1644
TUR	Joan			Eivissa	APD, 1649
TUR	Josep			Eivissa?	APD, 1660
TUR	Llorenç		Francesca Roig	Eivissa	APD, 1646

CARCAIXENT (RIBERA ALTA)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
CAMBRILS	Francesc	<Antoni i Andreua Escandell		Eivissa	APC1, 1640
CARDONA	Francesc	<Joan i Joana Escandell		Eivissa	APC1, 1637
CARDONA	Jaume	<Jaume i Jaumeta Torres		Eivissa	APC1, 1636
CARDONA	Joan	<Joan i Caterina Costa		Eivissa	APC1, 1651
COMES	Joan			Eivissa	APC1, 1652
COSTA	Joan	<Joan i Caterina Serra		Eivissa	APC1, 1627
LLOBET	Pere			Eivissa	APC1, 1624
MARÍ	Onofre	<Bartomeu i Isabet Ferrer		Eivissa	APC1, 1644
ORVALL	Joan		Antonina Riera	Eivissa?	APC1, 1650
RIERA	Antonina		Joan Orvall	Eivissa?	APC1, 1650
RIERA	Francesc	<Francesc i Caterina Durà		Eivissa	APC1, 1621
ROSSELLÓ	Pere	<Antoni i Antònia Torres		Eivissa	APC1, 1621
SALA	Andreu	<Antoni i Cna. Costa		Eivissa	APC1, 1638
SALA	Jaume	<Antoni i Fca. Angel		Eivissa	APC1, 1648
TORRES	Antoni			Eivissa	APC1, 1615
TORRES	Antoni	<Francesc i Gueraua Torres		Eivissa	APC1, 1624
TORRES	Cosme	<Joan i Isabet Ramon		Eivissa	APC1, 1652
TORRES	Josep			Eivissa	APC1, 1650
TORRES	Josep	<Sebastià i Antonina Riera		Eivissa	APC1, 1656
TUR	Francesc			Eivissa	APC1, 1649
TUR	Macià	<Joan i Andreua Costa		Eivissa	APC1, 1655
TUR	Pere	<Joan i Fca. Torres		Eivissa	APC1, 1631

CULLERA (RIBERA ALTA)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
BONET	Antoni	<Francesc		Eivissa	AMC, 1633
BONET	Joan			Eivissa	AMC, 1613
BONET	Pere	<Gaspar		Eivissa	AMC, 1619
CAMBRILS	Joan			Eivissa	AMC, 1616
CLAPERS	Joan			Santa Eulària	AMC, 1629
COSTA	Antoni			Eivissa	AMC, 1623
FERRER	Lluc			Eivissa	AMC, 1616
MARÍ	Cristòfol			Eivissa?	AMC, 1635
MARÍ	Jaume	<Francesc		Vila d'Eivissa	AMC, 1630
MARÍ	Joan			Eivissa	AMC, 1618
MARÍ	Rafel			Eivissa?	AMC, 1619
MARTÍ	Miquel			Eivissa	AMC, 1624
MARTÍ	Miquel (menor)			Eivissa	AMC, 1624
PALAU	Bartomeu			Vila d'Eivissa	AMC, 1625
PALAU	Ramon			Eivissa	AMC, 1621
RAMON	Cristòfol			Eivissa?	AMC, 1635
RAMON	Joan			Eivissa	AMC, 1628
RIBES	Jaume			Eivissa	AMC, 1624
ROSSELLÓ	Andreu			Eivissa	AMC, 1625
ROSSELLÓ	Bernat			Eivissa	AMC, 1617
SALA	Joan			Eivissa	AMC, 1616
SUNYER	Gregori			Eivissa?	AMC, 1618
SUNYER	Joan			Eivissa?	AMC, 1612
SUNYER	Jordi			Eivissa?	AMC, 1623
SUNYER	Pere			Eivissa?	APCG, 1640
TORRES	Antoni	germà de Guillem	Caterina Cabanilles	Eivissa	AMC, 1616
TORRES	Guillem	germà d'Antoni		Eivissa	AMC, 1616

GANDIA (SAFOR)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
BONET	Antoni	<Francesc		Eivissa	AMC, 1633
BONET	Andreu	<Antoni i Esperança Riera		Vila d'Eivissa	APCG, 1698
CANYADA	Pere			Eivissa	APCG, 1632
CARDONA	Joan	<Jaume i Francina Serra		Eivissa	APCG, 1630
COLOMAR	Gaspar			Eivissa?	APCG, 1641
COLOMAR	Marianna		Gaspar Ferrer	Eivissa?	APCG, 1633
COLOMAR	Joan			Eivissa?	APCG, 1639
DIES	<i>Velloquina</i>			Eivissa	APCG, 1633
FERRER	Bernat	<Andreu i Fca. Rosselló		Eivissa	APCG, 1633
FERRER	Gaspar		Marianna Colomar	Eivissa?	APCG, 1633
GUASC	Antoni	<Bernat i Joana Ferrer		Eivissa	APCG, 1667
GUILLEM	Caterina			Eivissa	APRG, 1632
MALTÈS	Antoni	<Francesc i Isabet <i>Camarilles</i>		Eivissa	
MARTÍ	Marianna		Antoni Planelles	Eivissa?	APCG, 1645
MÓRA	Tomàs	<Martí i Caterina		Santa Eulària	APCG, 1667
PLANELLES ¹⁴	Antoni		Marianna Martí	Eivissa?	APCG, 1621
PLANELLES	Josep			Eivissa	APCG, 1636
RIBES	Joan			Eivissa	APCG, 1632
ROIG	Antoni	<Antoni i Isabel Tur		Eivissa	APCG, 1695

14. Per *Planells*.

GANDIA (SAFOR) (continuació)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
SUNYER	Francesc	<Andreu i Isabet Torres		Eivissa	APCG, 1621
SUNYER	Antoni			Eivissa	APCG, 1634
TORRES	Francesc	<Joan i Caterina Cardona		Eivissa	APCG, 1660
TUR	Bartomeu			Eivissa	APCG, 1632

XALÓ (MARINA ALTA)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
COLOMAR	Antònia		Joan Ferrer	Eivissa?	APX, 1631
COLOMAR	Jaumeta		Bmeu. Sunyer	Eivissa?	APX, 1630
COLOMAR	Macià		Tonina Sunyer	Eivissa?	APX, 1620
COSTA	Bartomeu		Antonina Torres	Vila d'Eivissa	APX, 1635
COSTA	Francisca				APX, 1631
COSTA	Joan	<Bartomeu i Antònia Torres		Vila d'Eivissa	APX, 1630
FERRER	Antoni			Eivissa	ADV, 1635
FERRER	Joan		Antònia Colomar	Eivissa?	APX, 1631
MARÍ	Joana		Joan Serra	Eivissa	APX, 1623
SERRA	Antoni	<Joan i Joana Marí		Eivissa	APX, 1625
SERRA	Joan	<Joan i Joana Marí		Eivissa	APX, 1623
SERRA	Joan		Joana Marí	Eivissa	ADV, cp, 1611
SUNYER	Antonina		Macià Colomar	Eivissa?	APX, 1620
SUNYER	Bartomeu		Jaumeta Colomar	Eivissa?	APX, 1630
TORRES	Antonina			Vila d'Eivissa	APX, 1635

XERACO (SAFOR)¹⁵

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
BOFÍ	Andreu	<Antoni		Dénia	ARV, c-1646
BOFÍ	Antoni		Joana Torres	Eivissa	Torres, 1626
BOFÍ	Bernat				ARV, c-1646
CARDONA	Jaume			Eivissa?	Torres, -1635
CARDONA	Magdalena			Eivissa?	APCG, 1645
CARDONA	Pere			Eivissa?	Torres, 1626
COLOMAR	Jaumeta		Bartomeu Sunyer	Eivissa?	ARV, c-1646
ORVAI	Miquel			Eivissa?	APX, 1630
PORTES	Marc-Antoni	<Lluc i Fca. Ramon			Torres, 1622
RIBES	Bernat	<Bernat i Isabet Joan		Vila d'Eivissa	ARV, c-1646
RIERA	Miquel				APCG, 1637
ROSSELLÓ	Jordi			Portmany	APX, 1630
SERRA	Pere				ARV, c-1646
SERRA	Antoni			Eivissa?	Torres, -1635
				Eivissa?	AHN, c-1614
					Torres, 1626
					ARV, c-1646
				Eivissa	Torres, 1625
					APD, 1626

15. Part de la informació procedeix d'una obra inèdita de Torres-Navarrete. Agraïm la gentilesa de permetre'ns la consulta.

XERACO (SAFOR) (continuació)

Cognom	Nom	Filiació	Cònjuge	Lloc d'origen	Font i data
SUNYER	Antoni			Eivissa?	ARV, c-1646
SUNYER	Sebastià			Eivissa?	ARV, c-1646
SUNYER	Bartomeu		Jaumeta Colomar	Eivissa?	APX, 1630
TORRES	Antoni			Eivissa?	APD, 1626
TORRES	Bernat			Eivissa?	AHN, c-1614
TORRES	Esperança			Eivissa?	ARV, c-1646
TORRES	Joan			Eivissa?	Torres, 1626
TUR	Francesc			Eivissa?	ARV, c-1646

Fonts documentals

Arxiu de la Diputació de València.
 Arxiu de Protocols del Col·legi del Patriarca de València (APCPV).
 Arxius municipals de Cullera (AMC), Dénia (AMD) i Sueca (AMS).
 Arxius parroquials d'Alcanalí (APA), Bellreguard (APBL), Benissa (APBN), Carcaixent (APC1), Carlet (APC2), Dénia (APD), Oliva (APO), Ondara (APOn), Orba (APOr), Pedreguer (APPed), Pego (APPeg), Piles (APPi), Col·legiata de Gandia (APCG), Tàrbena (APTa), Teulada (APTe), Xaló (APX) i el Raval d'Oliva (APRO).
 Arxiu del Regne de València.

Fonts bibliogràfiques

ARDIT, M. (1993). *Els homes i la terra del País Valencià (segles XVI-XVIII)*. Barcelona, 2 v.
 — (2004). *Creixement econòmic i conflicte social a la Foia de Llombai entre els segles XIII i XIX*. València: Afers.
 BELTRAN I CALVO, V. (2005). *El parlar de la Marina Alta. El contacte interdialectal valencianobaleàr*. Alacant: Universitat d'Alacant, 2 v.
 — (2011). *Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Alta. L'empremta mallorquina*. Ondara: Pedreguer: MACMA-IEMA.
 CASEY, J. (1981). *El Regne de València al segle XVII*. Barcelona: Curial.
 CASIMIRO CAMPOS, J.C. & SANSALONI MARTÍ, E. (1998). «L'expulsió dels moriscos i les cartes pobles del Senyoriu de Santa Maria de Valldigna (1609-1648)». A: *L'Avenc. Revista d'investigació i assaig de la Valldigna*, núm. 4, p. 13-21.
 CISCAR, E. (1977). *Tierra y señorío en el País Valenciano (1570-1620)*. València: Del Cenia al Segura.
 COLOMINA, J. (1986). «Mallorquinismes a Tàrbena i a la Marina Alta». A: *Actes del 7è Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Abadía de Montserrat.

COSTA, J. (1977). *El Marquesat de Dénia. Estudio geográfico*. València.

— (1977-1978). «La repoblació mallorquina en la Marina alta i el seu entorn en el segle XVII». A: *Trabajos de Geografía*, 34, Mallorca, p. 87-91.

COSTA, P. & BALLESTER, T. & GARCIA, J. (2009). *Pedreguer: memòria d'un poble*. Ajuntament de Pedreguer.

COSTA I RAMON, A. (1966). «Apuntes sobre los apellidos en las islas Pitiusas: zona rural de Ibiza y Formentera». A: *Boletín de la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Palma de Mallorca*, núm. 644-645.

GUINOT, E. (1999). *Els fundadors del regne de València. Repoblament, antroponímia i llengua a la València medieval*. València: 3 i 4, 2 v.

IVARS CERVERA, J. (1992). «El fogatge de 1381 i el Morabatí de 1403 de Dénia i Xàbia». A: *Actes del III Congrés d'Estudis de la Marina Alta*. Alacant: Institut d'Estudis «Juan Gil-Albert»: Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, p. 179-192.

— (1995). *Els noms de lloc i de persona de Dénia*. Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta: Institut de Cultura «Juan Gil-Albert»: Ajuntament de Dénia.

MARÍ CARDONA, J. (1981). *Illes Pitiüses II. Els llibres d'entreveniments*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.

MAS I MARTÍ, J. (2008). «Els primers pobladors de Setla i Mirarrosa després de l'expulsió dels moriscos». *Revista de Festes de Setla 2008*.

MAS, A. & MONJO, J.L. (2000). «Repobladors mallorquins al Sud del País Valencià després de l'expulsió dels moriscos. Cap a un estat de la qüestió». A: *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* [Mallorca], 56, p. 275-296.

— (2002). «La mallorquinització onomàstica a la València del segle XVII. L'aportació de la vila de Santa Margalida». A: *Actes del Congrés Internacional de Toponímia i Onomàstica Catalanes* (València, 18-21 d'abril de 2001). Valèn-

cia: Universitat de València: Denes, p. 119-144.

— (2002). *Per poblar lo regne de València... L'emigració mallorquina al País Valencià en el segle XVII*. Mallorca: Govern de les Illes Balears: «Sa Nostra».

— (2004). «Per a boçals, Pedreguer. Unes notes sobre els primers repobladors de Pedreguer a la primeria del segle XVII». A: *Festes. Juliol 2004*. Pedreguer, p. 91-95.

— (2008). «Els mallorquins repobladors de la Ribera. Segle XVII». A: *Actes de la XI Assemblea d'Història de la Ribera (Corbera, 10, 11 i 12 de novembre de 2006)*. Ajuntament de Corbera, p. 207-239.

MAS, A. & MONJO, J.L. & MAS, J. (2009a). *Les arrels margalidanes del poble de Xaló*. Santa Margalida: Ajuntament de Santa Margalida.

— (2009b). «L'emigració balear a Cullera en el segle XVII». A: *VIII Jornades d'Estudis de Cullera (Cullera, 23, 24 i 25 de novembre de 2007)*, p. 113-138.

— (2011). «Aportacions eivissencs a l'onomàstica valenciana del segle XVII». A: *XXIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia. V Seminari de Metodologia en Toponímia i Normalització Lingüística (Porrires, 2010)*. Palma: UIB: Govern de les Illes Balears, p. 149-186.

MAS, J. & NOGUERA, J. (2007). *La terra i la gent del Xaló repoblat*. Xaló: Ajuntament de Xaló.

— (2009a). «Aportacions balears a la toponímia tradicional de la baronia de Xaló». A: *XXI Jornada d'Antroponímia i Toponímia (Santa Maria del Camí, 2008)*. Palma: Universitat de les Illes Balears: Govern de les Illes Balears, p. 193-203.

— (2009b). «La repoblació dels llocs de la Setla i Mirarrosa». A: *Programa de festes de la Setla i Mirarrosa 2009*. Els Poblets.

MOLL, F. de B. (1993). *El parlar de Mallorca*. Mallorca: Editorial Moll [1a edició en català: Barcino, 1980; traducció de la versió castellana de 1974].